

Lietuvos Respublikos Seimo Ekonomikos komitetui
Siunčiama el. paštu priim@lrs.lt ir rima.petkuniene@lrs.lt

2019 02 15

Dėl Lietuvos Respublikos šilumos ūkio įstatymo Nr. IX-1565 2 ir 3 straipsnių pakeitimo įstatymo projekto

2018 m. gruodžio 6 d. Lietuvos Respublikos Seime (toliau – LRS) buvo užregistruotas Lietuvos Respublikos šilumos ūkio įstatymo Nr. IX-1565 2 ir 3 straipsnių pakeitimo įstatymo projektas. 2019 m. sausio 12 d. vykusiame plenariniame LRS posėdyje pagrindiniu komitetu nagrinėti Projektą buvo paskirtas LRS Ekonomikos komitetas. Atsižvelgdami į tai, teikiame savo įžvalgas.

I. Reguliacinės aplinkos raida Lietuvos šilumos ūkyje

Lietuvoje šilumos ūkį reglamentuoja Lietuvos Respublikos šilumos ūkio įstatymas (toliau – Įstatymas), kuris apibrėžia šilumos ūkio valstybinį valdymą, šilumos ūkio subjektų veiklą, jų santykius su šilumos vartotojais, tarpusavio ryšius ir atsakomybę. Įstatyme įvardijami tikslai: (i) mažiausiomis sąnaudomis užtikrinti patikimą ir kokybišką šilumos tiekimą šilumos vartotojams; (ii) šilumos ūkyje įteisinti pagrįstą konkurenciją; (iii) ginti šilumos vartotojų teises ir teisėtus interesus; (iv) didinti šilumos gamybos, perdavimo ir vartojimo efektyvumą; (v) gaminant šilumą, plačiau naudoti vietinį kurą, biokurą ir atsinaujinančius energijos išteklius; (vi) mažinti šilumos energetikos neigiamą poveikį aplinkai.

Ilgą laiką šilumos gamyba buvo sutelkta valstybės rankose ir vykdoma centralizuotai. Siekiant atverti šilumos gamybos sektorių konkurencijai, 1997 m. imtasi šilumos ūkio sektoriaus pertvarkos. 1997 m. balandžio 8 d. Lietuvos Respublikos specialiosios paskirties UAB „Lietuvos energija“ reorganizavimo bei

šilumos ūkio ir jo valdymo perdavimo savivaldybėms įstatymu šilumos ūkio valdymas Lietuvoje buvo decentralizuotas, atskiriant šilumos ūkį bei įsteigiant naujas specialios paskirties akcines bendroves ir perduodant jose esantį turtą ir valstybei priklausančias akcijas savivaldybių nuosavybėn. Atitinkamai, įgyvendinant reorganizavimą, UAB „Lietuvos energija“ funkcijos, susijusios su šilumos tiekimo ir gamybos veiklomis, buvo perduotos savivaldybių valdomoms bendrovėms, pavyzdžiui, AB „Kauno energija“ Kaune ar AB „Vilniaus šilumos tinklai“ Vilniuje.

Esminiai pokyčiai šilumos gamybos sektoriuje įvyko po 2010 m., kada buvo priimti atitinkami teisės aktai, sudarantys sąlygas nepriklausomiems šilumos gamintojams (toliau – NŠG) tiekti pagamintą šilumą į centralizuotus šilumos tinklus. 2010 m. birželio 1 d. Įstatymo 10 straipsnis buvo išdėstytas nauja redakcija, numatančia, kad šilumos tiekėjai superka iš nepriklausomų šilumos gamintojų šilumą <...>. Valstybinė kainų ir energetikos kontrolės komisija nustato šilumos supirkimo iš nepriklausomų šilumos gamintojų tvarką ir sąlygas <...>. Valstybinė kainų ir energetikos kontrolės komisija, nustatydamą šilumos supirkimo iš nepriklausomų šilumos gamintojų tvarką ir sąlygas, privalo atsižvelgti į veiksmingos konkurencijos šilumos gamyboje užtikrinimo <...> principus bei šilumos vartotojų teisę gauti šilumą mažiausiomis sąnaudomis. Visais atvejais šiluma, superkama iš nepriklausomų šilumos gamintojų, negali būti brangesnė negu šilumos tiekėjo palyginamosios šilumos gamybos sąnaudos.“

Vadovaudamasi aukščiau minimu Įstatymo 10 straipsniu, Valstybinė kainų ir energetikos kontrolės komisija (toliau – VKEKK) 2010 m. spalio 4 d. nutarimu Nr. O3-202 patvirtino šilumos supirkimo iš nepriklausomų šilumos gamintojų tvarkos ir sąlygų aprašą (toliau – Supirkimo tvarka), kuris turėjo sudaryti prielaidas formuoti konkurencijai šilumos gamybos srityje <...>, įgyvendinti šilumos vartotojų teisę gauti šilumą mažiausiomis sąnaudomis, taip pat sudaryti palankesnes sąlygas, šalinant kliūtis naujų gamybos pajėgumų bei naujų rinkos dalyvių prieigai prie tinklų (sistemų).

Aukščiau numatytais teisės aktais deklaruotas šilumos gamybos sektoriaus atvėrimas konkurencijai pritraukė privačias iniciatyvas ir investicijas. NŠG privačiomis lėšomis ėmė statyti šilumos gamybos įrenginius ir siekė konkuruoti su vertikaliai integruotais šilumos tiekėjais.

Šiuo metu Lietuvoje veikia daugiau nei 40 nepriklausomų šilumos gamintojų, kurie, konkuruodami mėnesiniuose šilumos aukcionuose tarpusavyje bei su savivaldybių valdomais šilumos tiekėjais, 2017 m. pardavė 31,4% viso į šilumos perdavimo tinklus pateikto šilumos kiekio.

2018 m. vasario 28 d. VKEKK priėmė Supirkimo tvarkos pakeitimo projektą, kuris nuo 2018 m. gruodžio 1 d. įtvirtina, jog šilumos tiekėjai dalyvauja šilumos supirkimo aukcionuose tokiomis pat sąlygomis kaip ir nepriklausomi šilumos gamintojai, t. y. aukciono laimėtojai bus pripažinti efektyviausi šilumos gamintojai, pasiūlę šilumą už mažiausią kainą, o gyventojams bus tiekama šiluma, pagaminta efektyviausio gamybos įrenginio.

II. Įstatymo projekto įtaka investuotojams

Kaip galima matyti iš aukščiau pateikiamos informacijos, savivaldybių valdomos šilumos tiekimo bendrovės dabartinėmis sąlygomis turi lygiomis sąlygomis konkuruoti su NŠG.

Lietuvos Respublikos Seime 2019 m. sausio 12 d. priimtas svarstyti Šilumos ūkio įstatymo Nr. IX-1565 2 ir 3 straipsnių pakeitimo įstatymo projektas (Nr. XIIIIP-3021) (toliau – Įstatymo projektas) šias sąlygas vėl keistų. Įstatymo projektu, kaip teigia jį inicijavusi Lietuvos šilumos tiekėjų asociacija, siekiama nustatyti sąlygas, kurioms esant visi šilumos gamintojai, kurie sutinka dirbti su metiniu pelningumu, neviršijančiu nustatytos reguliuojamo pelno ribos ir užtikrina mažiausias metines bendrąsias šilumos gamybos sąnaudas, gautų pastoviųjų reguliuojamų pajamų, kuriomis būtų padengtos faktinės šilumos gamybai naudojamo ilgalaikio turto nusidėvėjimo sąnaudos (amortizacija) ir reguliuojamas pelnas (investicijų grąža).

Kitaip tariant, Įstatymo projektu siekiama visus Lietuvoje veikiančius NŠG padaryti reguliuojamais ūkio subjektais, kuriems ne tik būtų nustatomos reguliuojamos pelno ribos, bet ir bendras pajamų lygis konkrečioms metams.

Įstatymo projektu siekiama įtvirtinti tvarka, pagal kurią būtų ribojama investuoto kapitalo grąža, būtų nustatomos investuoto kapitalo pelno ribos bei bendras pajamų lygis, galimai prieštarautų Lietuvos Respublikos Konstitucijos 46 str. 1 d., Įstatyme įvardintiems tikslams – šilumos ūkyje užtikrinti pagrįstą konkurenciją ir mažiausiomis sąnaudomis užtikrinti patikimą ir kokybišką šilumos tiekimą šilumos vartotojams.

III. Prašymas

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, prašome:

- išsaugoti galiojantį šilumos ūkio reguliacinį mechanizmą, užtikrinantį sąžiningos konkurencijos laisvę;
- svarstant Įstatymo projektą, įvertinti potencialią žalą investuotojams ir jos atlyginimo principus.

Pagarbiai

Vykdomoji direktorė

Rūta Skyrienė